

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο

Η Κωνσταντινούπολη ήταν χτισμένη στις πλαγιές επτά λόφων, γι' αυτό πολλοί την έλεγαν και «Επτάλοφη». Όλα σχεδόν τα σπίτια της έβλεπαν στις θάλασσες του Βοσπόρου, της Προποντίδας και του Κερατίου κόλπου, που την περίεβαλλαν. Χώρος συνάντησης και καθημερινής επικοινωνίας των Βυζαντινών ήταν οι πλατείες και οι αγορές της Πόλης. Η μεγαλύτερη απ' αυτές έφερε το όνομα του ιδρυτή της και ήταν στο μέσο της Μέσης λεωφόρου, που διέσχιζε την Πόλη. Κοντά της ήταν οι αγορές των αυτοκρατόρων Θεοδόσιου και Αρκάδιου καθώς και άλλες μικρότερες. Δεξιά κι αριστερά της Μέσης λεωφόρου υπήρχαν τοξωτές στοές και εκατοντάδες καταστήματα, από τα οποία οι Βυζαντινοί αγόραζαν ό,τι επιθυμούσαν. Εδώ είχαν τα σπίτια τους και οι πιο εύπορες οικογένειες. Εκτός από τις σταθερές αγορές υπήρχαν και οι υπαίθριες. Αυτές λειτουργούσαν στο κέντρο και στις λαϊκές συνοικίες της Πόλης, ορισμένες ημέρες της εβδομάδας. Εκεί πουλούσαν τα προϊόντα τους πολλοί παραγωγοί και βιοτέχνες σε καλύτερες τιμές. Γι' αυτό τις επισκεπτόταν πολύς κόσμος. Σ' αυτές σύχναζαν και πλανόδιοι διασκεδαστές. Την επίβλεψη της αγοράς είχε ο Έπαρχος της Πόλης, ο οποίος ενημερωνόταν τακτικά για την επάρκεια και την ποιότητα των αγαθών αλλά και τις τιμές τους. Ιδιαίτερη προσοχή έδειχνε για τα είδη πρώτης ανάγκης.

Η Διάταξη της Κωνσταντινούπολης

- Η Κωνσταντινούπολη ήταν χτισμένη σε επτά λόφους
- Γνωστή ως "Επτάλοφη"
- Περιβαλλόταν από τρεις υδάτινες μάζες:
 - Βόσπορος
 - Θάλασσα του Μαρμαρά (Προποντίδα)
 - Κεράτιος Κόλπος
 - Τα περισσότερα σπίτια είχαν θέα στα γύρω νερά

Η Καρδιά της Πόλης: Πλατείες και Αγορές

- Κύρια σημεία συνάντησης των Βυζαντινών
- Η μεγαλύτερη πλατεία ονομάστηκε από τον ιδρυτή της πόλης
- Βρισκόταν στο μέσο της Μέσης λεωφόρου
- Κοντινές αγορές:
 - Αγορά του αυτοκράτορα Θεοδόσιου
 - Αγορά του αυτοκράτορα Αρκάδιου
 - Μικρότερες αγορές διάσπαρτες σε όλη την πόλη

Ψώνια στην Κωνσταντινούπολη

- Η Μέση (κεντρική λεωφόρος) είχε τοξωτές στοές
- Εκατοντάδες καταστήματα κατά μήκος της Μέσης
- Οι εύπορες οικογένειες ζούσαν κοντά στην κεντρική λεωφόρο
- Είδη αγορών:
 1. Μόνιμες αγορές
 2. Υπαίθριες αγορές
 - Υπαίθριες αγορές:
 3. Λειτουργούσαν συγκεκριμένες μέρες της εβδομάδας

4.Βρίσκονταν στο κέντρο και σε λαϊκές συνοικίες

5.Προσέφεραν καλύτερες τιμές από παραγωγούς και βιοτέχνες

6.Φιλοξενούσαν πλανόδιους διασκεδαστές

Επίβλεψη της Αγοράς

- Ο Έπαρχος της Πόλης επέβλεπε τις αγορές

- Καθήκοντα του Επάρχου:

- 1.Έλεγχος διαθεσιμότητας προϊόντων

- 2.Διασφάλιση ποιότητας προϊόντων

- 3.Παρακολούθηση τιμών

- Ιδιαίτερη προσοχή στα είδη πρώτης ανάγκης

- Τακτική ενημέρωση για τις συνθήκες της αγοράς

Η Βυζαντινή Πόλη της Κωνσταντινούπολης: Αξιολόγηση για Μαθητές 5ης Τάξης

1. Γιατί η Κωνσταντινούπολη συχνά ονομαζόταν "Επτάλοφη";

- α. Επειδή ήταν ένα μικρό χωριό
- β. Επειδή περιβαλλόταν από νερό
- γ. Επειδή ήταν χτισμένη σε επτά λόφους
- δ. Επειδή είχε επτά γέφυρες

2. Τι έβλεπαν τα περισσότερα σπίτια στην Κωνσταντινούπολη;

- α. Βουνά
- β. Δάση
- γ. Ερήμους
- δ. Θάλασσες

3. Ποιος ήταν ο κύριος σκοπός των αγορών στην Κωνσταντινούπολη;

- α. Να λειτουργούν ως κυβερνητικά γραφεία
- β. Να παρέχουν έναν χώρο για κοινωνικές συγκεντρώσεις
- γ. Να πωλούν και να αγοράζουν αγαθά
- δ. Να εκπαιδεύουν στρατιώτες

4. Ποια αγορά είχε το όνομα του ιδρυτή της;

- α. Θεοδοσίου
- β. Αρκαδίου
- γ. Αυτή στη μέση της Μέσης λεωφόρου
- δ. Η αγορά του Αυτοκράτορα

5. Τι είδους καταστήματα υπήρχαν στις δύο πλευρές της Μέσης λεωφόρου;

- α. Καταστήματα κοσμημάτων
- β. Στοές με καταστήματα
- γ. Καταστήματα παιχνιδιών
- δ. Πάρκα

6. Ποιοι ζούσαν κοντά στη Μέση λεωφόρο;

- α. Αγρότες
- β. Ψαράδες
- γ. Πλούσιες οικογένειες
- δ. Στρατιώτες

7. Τι είδους αγορές, εκτός από τις μόνιμες, υπήρχαν στην Κωνσταντινούπολη;

- α. Διαδικτυακές αγορές
- β. Παζάρια
- γ. Υπαίθριες αγορές
- δ. Νυχτερινές αγορές

8. Ποιες ημέρες λειτουργούσαν οι υπαίθριες αγορές;

- α. Κάθε μέρα
- β. Μόνο τα σαββατοκύριακα
- γ. Ορισμένες ημέρες της εβδομάδας
- δ. Στις αργίες

9. Ποιος επιτηρούσε τις αγορές στην Κωνσταντινούπολη;

- α. Ο Αυτοκράτορας
- β. Ο Δήμαρχος
- γ. Ο Έπαρχος της Πόλης
- δ. Η Βασίλισσα

10. Σε τι έδειχνε ιδιαίτερη προσοχή ο Έπαρχος της Πόλης;

- α. Στην αρχιτεκτονική της πόλης
- β. Στην ποιότητα και την τιμή των αγαθών
- γ. Στο μέγεθος των αγορών
- δ. Στις καιρικές συνθήκες

11. Γιατί πολλοί άνθρωποι επισκέπτονταν τις υπαίθριες αγορές;

- α. Ήταν πιο κοντά στο σπίτι
- β. Προσέφεραν καλύτερες τιμές
- γ. Είχαν περισσότερη διασκέδαση
- δ. Ήταν ανοιχτές τη νύχτα

12. Ποιοι ήταν συνήθως οι διασκεδαστές στις αγορές;

- α. Μουσικοί
- β. Πολιτικοί
- γ. Πλανόδιοι διασκεδαστές
- δ. Δάσκαλοι

13. Τι περιέβαλλε την Κωνσταντινούπολη;

- α. Ερήμους
- β. Δάση
- γ. Θάλασσες και κόλποι
- δ. Βουνά

14. Τι ήταν μοναδικό σχετικά με την τοποθέτηση των σπιτιών στην Κωνσταντινούπολη;

- α. Ήταν πολύχρωμα
- β. Όλα έβλεπαν προς τη θάλασσα
- γ. Ήταν φτιαγμένα από γυαλί
- δ. Δεν είχαν παράθυρα

15. Τι πουλούσαν οι παραγωγοί και οι βιοτέχνες στις υπαίθριες αγορές;

- α. Μόνο τρόφιμα
- β. Μόνο ρούχα
- γ. Μια ποικιλία προϊόντων
- δ. Μόνο κοσμήματα

16. Ποια είναι η σημασία της Μέσης λεωφόρου στην Κωνσταντινούπολη;

- α. Ήταν ο μεγαλύτερος δρόμος
- β. Ήταν το κέντρο της πόλης
- γ. Ήταν μόνο για τη βασιλική οικογένεια
- δ. Ήταν διακοσμημένη με λουλούδια

17. Τι μπορούσες να βρεις στις στοές με καταστήματα;

- α. Ζώα
- β. Παιχνίδια
- γ. Διάφορα αγαθά
- δ. Μόνο τρόφιμα

18. Γιατί ήταν σημαντική η επιτήρηση της αγοράς;

- α. Για να διατηρείται η αγορά καθαρή
- β. Για να εξασφαλίζεται η δικαιοσύνη στο εμπόριο
- γ. Για να διακοσμείται η αγορά
- δ. Για να διασκεδάζει τους αγοραστές

19. Ποιο ήταν ένα κοινό χαρακτηριστικό των σπιτιών των πιο εύπορων οικογενειών;

- α. Ήταν φτιαγμένα από χρυσό
- β. Ήταν τοποθετημένα κοντά στις αγορές
- γ. Είχαν μεγάλους κήπους
- δ. Ήταν όλα πανομοιότυπα

20. Ποιος ήταν ένας βασικός ρόλος του Επάρχου της Πόλης;

- α. Να χτίζει σχολεία
- β. Να επιβλέπει το ναυτικό
- γ. Να παρακολουθεί την επάρκεια και την ποιότητα των βασικών αγαθών
- δ. Να οργανώνει φεστιβάλ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

Η εκπαίδευση στο Βυζάντιο

Η εκπαίδευση των παιδιών στο Βυζάντιο δεν ήταν υποχρεωτική. Υπήρχαν μόνο ιδιωτικά και εκκλησιαστικά σχολεία, που λειτουργούσαν σε σπίτια, σε ναούς ή σε μοναστήρια. Οι γονείς πλήρωναν δίδακτρα σε είδος ή χρήματα, ανάλογα με το επάγγελμά τους. Τα παιδιά πήγαιναν στο σχολείο σε ηλικία έξι ως οκτώ χρόνων. Το βασικό σχολείο είχε τέσσερις τάξεις. Στις δύο μικρότερες οι μαθητές μάθαιναν να γράφουν, να διαβάζουν και να λογαριάζουν. Ασκούνταν ακόμη να ακούν προσεχτικά τον δάσκαλό τους και να προφέρουν σωστά τα λόγια τους. Στις μεγαλύτερες τάξεις διδάσκονταν ορθογραφία, γραμματική και αριθμητική. Αποστήθιζαν ιστορίες από τον Όμηρο, την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη και από τους μύθους του Αισώπου. Στα σχολεία ακόμη μάθαιναν να τραγουδούν και να ψέλνουν. Στα εκκλησιαστικά σχολεία, εκτός από τα παιδιά της πόλης, συχνά φοιτούσαν δωρεάν ορφανά παιδιά ή μαθητές από άλλες περιοχές της αυτοκρατορίας, που διακρίνονταν για τη φιλομάθειά τους. Τα κορίτσια κι ένας μεγάλος αριθμός αγοριών, που οι γονείς τους δεν είχαν να πληρώσουν δίδακτρα, δεν πήγαιναν σχολείο. Έμεναν στο σπίτι, έπαιζαν στις αυλές και στους δρόμους και βοηθούσαν τους γονείς τους στις δουλειές. Την αγωγή αυτών των παιδιών αναλάμβαναν οι γονείς, οι γιαγιάδες και οι παππούδες. Αυτοί μάθαιναν στα παιδιά ιστορίες για τη ζωή και τον τόπο τους και τα ασκούσαν να διατηρούν τα έθιμα και τις παραδόσεις των Βυζαντινών. Τα κορίτσια κοντά στις μητέρες τους μάθαιναν να κεντούν, να πλέκουν και να υφαίνουν. Τα αγόρια που δεν πήγαιναν στο σχολείο μάθαιναν από μικρή ηλικία τέχνες κοντά σε ειδικούς τεχνίτες. Εκεί εργάζονταν, ως άμισθοι μαθητευόμενοι, συνήθως δύο χρόνια. Ύστερα εργάζονταν κοντά τους με αμοιβή ή αναζητούσαν αλλού εργασία. Κάθε τεχνίτης μπορούσε να έχει μόνο δύο μαθητευόμενους. Ο σεβασμός των νέων αυτών προς το «αφεντικό» τους ήταν μεγάλος και συχνά κρατούσε για όλη τους τη ζωή.

Εισαγωγή στη Βυζαντινή Εκπαίδευση

- Η εκπαίδευση στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία δεν ήταν υποχρεωτική
- Τα σχολεία ήταν ιδιωτικά ή λειτουργούσαν από την εκκλησία
- Τα μαθήματα γίνονταν σε σπίτια, εκκλησίες ή μοναστήρια
- Οι γονείς πλήρωναν δίδακτρα σε είδος ή χρήματα ανάλογα με το επάγγελμά τους
- Τα παιδιά ξεκινούσαν το σχολείο μεταξύ 6 και 8 ετών

Το Βυζαντινό Σχολικό Σύστημα

- Το βασικό σχολείο είχε τέσσερις τάξεις
- Μικρότερες τάξεις (1-2):
 - Μάθαιναν γραφή, ανάγνωση και αρίθμηση
 - Εξασκούνταν στην ακρόαση και την προφορά
- Μεγαλύτερες τάξεις (3-4):
 - Διδάσκονταν ορθογραφία, γραμματική και αριθμητική
 - Απομνημόνευαν ιστορίες από τον Όμηρο, τη Βίβλο και τους μύθους του Αισώπου
 - Όλες οι τάξεις μάθαιναν τραγούδι και ψαλμωδία

-

Εκπαίδευση Εκτός Τάξης

- Πολλά παιδιά δεν πήγαιναν σχολείο:
 - Κορίτσια και αγόρια των οποίων οι γονείς δεν μπορούσαν να πληρώσουν δίδακτρα
 - Έμεναν στο σπίτι, έπαιζαν και βοηθούσαν στις δουλειές
 - Οικογενειακή εκπαίδευση:
 - Γονείς και παππούδες δίδασκαν τοπική ιστορία και παραδόσεις
 - Τα κορίτσια μάθαιναν ράψιμο, πλέξιμο και ύφανση από τις μητέρες τους
 - Μαθητεία για αγόρια:
 - Μάθαιναν τέχνες από ειδικευμένους τεχνίτες
 - Εργάζονταν ως άμισθοι μαθητευόμενοι για περίπου δύο χρόνια
 - Αργότερα εργάζονταν με αμοιβή ή αναζητούσαν δουλειά αλλού

Ειδικές Εκπαιδευτικές Ευκαιρίες

- Τα εκκλησιαστικά σχολεία μερικές φορές πρόσφεραν δωρεάν εκπαίδευση σε:
 - Ορφανά
 - Μαθητές από άλλα μέρη της αυτοκρατορίας που έδειχναν αγάπη για τη μάθηση
 - Οι τεχνίτες μπορούσαν να έχουν έως δύο μαθητευόμενους
 - Οι μαθητευόμενοι συχνά έδειχναν δια βίου σεβασμό στους δασκάλους τους

Βυζαντινή Εκπαίδευση: Βασικά Συμπεράσματα

- Δεν λάμβαναν όλα τα παιδιά επίσημη εκπαίδευση
- Τα σχολεία εστίαζαν στην ανάγνωση, τη γραφή, την αριθμητική και τις θρησκευτικές σπουδές
- Η οικογένεια έπαιζε κρίσιμο ρόλο στην εκπαίδευση πολλών παιδιών
- Η μαθητεία παρείχε πρακτικές δεξιότητες στα αγόρια
- Η εκπαίδευση βοηθούσε στη διατήρηση του βυζαντινού πολιτισμού και των παραδόσεων

Αξιολόγηση για την Εκπαίδευση των Παιδιών στο Βυζάντιο

1. Τι είδους σχολεία υπήρχαν στο Βυζάντιο για την εκπαίδευση των παιδιών;

- a. Δημόσια σχολεία
- b. Ιδιωτικά και εκκλησιαστικά σχολεία
- c. Διαδικτυακά σχολεία
- d. Οικοτροφεία

2. Σε ποια ηλικία συνήθως ξεκινούσαν τα παιδιά το σχολείο στο Βυζάντιο;

- a. 4 έως 5 ετών
- b. 6 έως 8 ετών
- c. 9 έως 10 ετών
- d. 11 έως 12 ετών

3. Ποια μαθήματα διδάσκονταν στο βασικό σχολείο του Βυζαντίου;

- a. Επιστήμη και γεωγραφία
- b. Μουσική και χορός
- c. Γραφή, ανάγνωση και αριθμητική
- d. Φυσική αγωγή και τέχνη

4. Ποια ήταν μερικά από τα κείμενα που απομνημόνευαν τα παιδιά στα βυζαντινά σχολεία;

- a. Ιστορίες του Σαίξπηρ
- b. Ιστορίες από τον Όμηρο, την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη, και τους μύθους του Αισώπου
- c. Σύγχρονα μυθιστορήματα
- d. Επιστημονικά περιοδικά

5. Ποιοι συχνά φοιτούσαν δωρεάν στα εκκλησιαστικά σχολεία;

- a. Πλούσια παιδιά
- b. Ορφανά παιδιά και μαθητές από άλλες περιοχές
- c. Παιδιά εμπόρων
- d. Παιδιά κυβερνητικών αξιωματούχων

6. Τι μάθαιναν συνήθως τα κορίτσια από τις μητέρες τους στο σπίτι;

- a. Μαγειρική και ζαχαροπλαστική
- b. Κέντημα, πλέξιμο και ύφανση
- c. Κηπουρική
- d. Ιππασία

7. Πώς μάθαιναν τα αγόρια που δεν πήγαιναν σχολείο μια τέχνη;

- a. Με την ανάγνωση βιβλίων
- b. Μέσω διαδικτυακών μαθημάτων
- c. Μαθητεύοντας σε ειδικούς τεχνίτες
- d. Ταξιδεύοντας στο εξωτερικό

8. Πόσους μαθητευόμενους μπορούσε να έχει ένας τεχνίτης ανά πάσα στιγμή;

- a. Έναν
- b. Δύο
- c. Τρεις
- d. Τέσσερις

9. Ποια ήταν η σχέση μεταξύ μαθητευόμενων και των "αφεντικών" τους;

- a. Ανευλικρινής
- b. Προσωρινή
- c. Σεβαστή και συχνά δια βίου
- d. Ανταγωνιστική

10. Γιατί ορισμένα παιδιά δεν πήγαιναν σχολείο στο Βυζάντιο;

- a. Δεν τους άρεσε η μάθηση
- b. Οι γονείς τους δεν μπορούσαν να πληρώσουν δίδακτρα
- c. Τα σχολεία ήταν μακριά
- d. Είχαν προβλήματα υγείας

11. Πού βρίσκονταν συνήθως τα βυζαντινά σχολεία;

- a. Σε μεγάλα κτίρια πόλης
- b. Σε σπίτια, ναούς ή μοναστήρια
- c. Σε εμπορικά κέντρα
- d. Σε υπαίθρια πάρκα

12. Πώς πλήρωναν οι γονείς για την εκπαίδευση των παιδιών τους;

- a. Μόνο με χρήματα
- b. Με αγαθά ή χρήματα, ανάλογα με το επάγγελμά τους
- c. Με κρατικά κουπόνια
- d. Με εθελοντική εργασία

13. Ποιες επιπλέον δεξιότητες διδάσκονταν σε ορισμένα βυζαντινά σχολεία;

- a. Αθλήματα και γυμναστική
- b. Τραγούδι και ψαλμωδία
- c. Μαγειρική και ραπτική
- d. Οδήγηση και μηχανική

14. Ποιος αναλάμβανε την εκπαίδευση των παιδιών που δεν παρακολουθούσαν επίσημα σχολεία;

- a. Τοπική κυβέρνηση
- b. Βιβλιοθήκες
- c. Γονείς, παππούδες και άλλα μέλη της οικογένειας
- d. Κοινοτικά κέντρα

15. Ποια ήταν η διάρκεια της μαθητείας για τα αγόρια που μάθαιναν μια τέχνη;

- a. Έξι μήνες
- b. Ένας χρόνος
- c. Δύο χρόνια
- d. Πέντε χρόνια

16. Πώς συνέβαλαν τα κορίτσια στην οικογένειά τους μένοντας στο σπίτι;

- a. Μελετώντας μαθηματικά
- b. Βοηθώντας με τις δουλειές του σπιτιού
- c. Γράφοντας ποίηση
- d. Διαχειρίζοντας τα οικογενειακά οικονομικά

17. Ποιο ήταν ένα βασικό χαρακτηριστικό του εκπαιδευτικού συστήματος στο Βυζάντιο;

- a. Ήταν υποχρεωτικό για όλα τα παιδιά
- b. Ήταν προαιρετικό και ποίκιλε ανάλογα με τους οικογενειακούς πόρους
- c. Περιλάμβανε σύγχρονη τεχνολογία
- d. Επικεντρωνόταν αποκλειστικά στην επιστήμη

18. Ποιο από τα παρακάτω δεν αποτελούσε μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος του Βυζαντίου;

- a. Γραμματική
- b. Ορθογραφία
- c. Πληροφορική
- d. Αριθμητική

19. Τι ρόλο έπαιξε η αφήγηση ιστοριών στην εκπαίδευση των παιδιών στο Βυζάντιο;

- a. Αποθαρρυνόταν
- b. Χρησιμοποιούνταν για να διδάξουν για τη ζωή και τα τοπικά έθιμα
- c. Ήταν μόνο για ψυχαγωγία
- d. Ήταν τιμωρία

20. Τι μάθαιναν συχνά τα αγόρια από τους ειδικούς τεχνίτες στο Βυζάντιο;

- a. Γεωργία
- b. Επαγγελματικές δεξιότητες
- c. Ιατρική
- d. Διακυβέρνηση